

CARL PRISEN

MUSIKFORLÆGGERNES // ÆRESPRIS 2025

MARILYN MAZUR

AF ANNA KONGGAARD, JOURNALIST PÅ POLITIKEN

»Kan du være i New York om tre dage?«

Sådan lød det i telefonen, da Marilyn Mazur løftede røret en helt almindelig dag i 1985. Spørgsmålet kom fra det amerikanske jazzikon trompetisten Miles Davis.

Og efter det spørgsmål fulgte et større: Miles ville høre, om hun kunne tænke sig at blive en fast del af hans orkester.

På det tidspunkt var Marilyn selv i fuld gang med projekter som trommeslager, percussionist og komponist. Hun var med i forskellige internationale musikprojekter og havde startet sit eget orkester, Primi Band, bestående af ti kvinder. Derudover spillede hun slagtøj og trommer i grupperne New Jungle Orchestra og Mazur-Markussen Kvartet, og så var hun ved for alvor at lave et dansk gennembrud med gruppen Six Winds.

Den nationale succes spirede. Men tilbuddet om at spille med verdens bedste var selvfølgelig umuligt at afslå. Og tre dage senere stod hun på havnen i New York og spillede med sit idol Miles Davis og alle mulige mennesker hun – endnu – ikke anede, hvem var.

Fra det øjeblik var Marilyn Mazur ikke blot et enormt trommetalent, men en vaskeægte verdensstjerne.

For at forstå, hvorfor selveste Miles Davis lige pludselig ringede den på det tidspunkt 30-årige musiker op med den uhørte forespørgsel, må vi spole tiden tilbage til en særlig begivenhed i 1984, hvor der blev skrevet et vigtigt kapitel i dansk jazzhistorie – og i historien om Marilyn Mazur. Men det kapitel vender vi tilbage til. For Marilyn's jazzhistorie startede lang tid før det. Og også her spiller Miles Davis en altafgørende rolle.

Marilyn Mazur flyttede med sin familie fra USA til Danmark, da hun var seks år gammel, og her blev hun hurtigt præsenteret for musik og dans. Som niårig begyndte hun til klassisk klaver og ballet.

Hun var 14 år gammel, da en ven en dag installerede hende i et mørkt rum og fik hende til at lytte til Miles Davis' album *Bitches Brew* fra 1970 fra ende til anden. Magiske billeder tonede frem på hendes nethinde, og hun kom i, hvad hun selv beskriver som en form for trance. Det var lige her, musikens væsen for alvor åbnede sig for hende. Hun følte sig hjemme i de her lyde. Miles Davis' toner i mørket blev et vendepunkt for Marilyn's musikalske identitet, og kort tid efter begyndte hun at komponere selv.

I 1973, da Marilyn var 18 år gammel, dannede hun kvindegruppen Zirenes sammen med to andre musikere – med sig selv som pianist og danser. Hendes plan var at uddanne sig til pianist. Men hun syntes, der var for mange regler, man skulle følge til punkt og prikke: akkorder, fingerstillinger, harmonier. Så hun ombestemte sig. Hun valgte som den eneste kvinde slagtøj som hovedinstrument, da hun blev optaget på Det Kongelige Musikkonservatorium, hvor hun gik fra 1975-1977.

Tidligt i karrieren kunne hun kalde sig leder og igangsætter af flere orkestre, som danser, pianist, vokalist, trommeslager og marimbaspiller. Hun blev dygtigere og dygtigere. Dygtig nok til at blive udtaget

til at spille i en udvidet version af DR Big Band, der var sat sammen til en helt særlig anledning. Og nu er vi ved den begivenhed i 1984, der fik det hele til at rulle. Og første gang Marilyn møder Miles.

Den store danske musikalske hæder, Sonnings Musikpris, skulle uddeles. Prisen var før kun gået til legender indenfor klassik musik, men priskomiteen besluttede, at den i 1984 skulle gå til en jazzmusiker. Og Miles Davis var den største jazzstjerne på kloden på det tidspunkt.

Det skulle vise sig at være en kamp at få ham til Danmark. Han svarede ikke på en eneste af de smigrende invitationer, komiteen sendte. Det blev kaldt et vanvidsprojekt. En utopi. Hvorfor skulle Miles Davis krydse Atlanten for at modtage en for ham ukendt pris i lillebitte Danmark?

Men de ville have ham herover. Til sidst påtog kontrabassisten og komponisten Erik Moseholm sig opgaven med at overtale Miles. Han fremskaffede en adresse gennem kontakter og troppede så personligt op foran hans hjem ved Central Park i New York. Moseholm kom til sin egen forbløffelse i snak med Miles og blev inviteret indenfor. Men det skulle vise sig at kræve en del overtalelse. Først da Miles fik en liste over tidligere modtagere af prisen, blandt andet Igor Stravinskij og Leonard Bernstein, indvilgede han alligevel i at tage turen til København og tage imod sin pris.

Trompetist og komponist Palle Mikkelborg fik til opgave at komponere et værk til lejligheden, der skulle være en hyldest til Miles Davis. En stor og fornem opgave. Ikke mindre frygtindgydende af de mange rygter om Miles' voldsomme temperament og spydige direktehed. Mikkelborg gjorde opgaven endnu mere krævende, da han besluttede, at visionen med værket skulle være at indfange Miles Davis' aura igennem de farver, han så i den. Og Aura blev titlen. Hyldestværket skulle fremføres i Falkonersalen i København af det udvidede DR Big Band med Marilyn på percussion.

Koncerten ved prisoverrækkelsen blev en succes, og Miles var helt vild med Aura. Så meget at han kort tid efter prisoverrækkelsen ringede Palle Mikkelborg op og sagde, at han ville tilbage til Danmark og indspille værket sammen med hele holdet fra det udvidede DR Big Band.

Marilyn var endnu engang med som percussionist, og det var første gang hun og Miles arbejdede sammen. I dag regnes Aura som et hovedværk i dansk jazz. Og det er samtidig her, hvor Miles får øjnene op for Marilyn.

Kort tid efter indspilningen spotter han hende blandt publikum under sin koncert ved Molde jazzfestival i Norge i 1985. Han kalder hende op på scenen for at spille med. Og så går der ikke lang tid, før telefonen ringer, og hun går ombord på flyet til New York.

Lige siden Marilyn for første gang hørte *Bitches Brew*, har hendes musik kredset om det rituelle og det voldsomme, som hun selv beskriver den slags musik, hun føler sig hjemme i. Hun har bygget sin egen stil ovenpå, hvor hun dyrker rytmisk nærvær, energi og samarbejde

Hun har haft stor indflydelse på det danske musikmiljø, især indenfor jazz, men hendes værker trækker også på inspiration fra verdensmusik, klassisk musik og avantgarde. Hendes musikalske inspiration kommer nemlig ikke hovedsageligt fra den amerikanske jazzkultur, men snarere en europæisk og en bredere verdensmusikalsk sammenhæng. I hendes jazztilgang træder særligt to af jazzens elementer frem: improvisation og rytme.

Hun er berømt for sin eksperimenterende sammensmeltning af genrer. Hendes kompositioner er ofte præget af en dynamisk og rytmisk kompleksitet, der bærer præg af, at hun også har en baggrund som pianist. Hun ser helheden klart. Den evne har været værdifuld for hende som orkesterleder.

Det er ikke kun compositionen, der er vigtig for Marilyn, men også evnen til at samle mennesker om et fælles mål. At få alle til at føle sig hørt og deltage i skabelsesprocessen. Det er afgørende, at hele orkestret er med til at forme resultatet og kan inspirere hinanden undervejs.

Et gennemgående element af spiritualitet strømmer gennem Marilyn Mazurs musik. Hendes musikunivers bygger på noget holistisk, hvor det hele flyder sammen. I sine egne optrædener træder hun gerne ind og ud af roller, blandt andet som danser. Hun drømmer om en dag at lave en dansekoncert, hvor musikken er en integreret del af koreografien.

Da Marilyn var syv, havde hun en fantasi-danselærerinde, som hed Mrs. Mystikulum, som lærte hende trinnene til Stravinskys ballet 'Le sacre du Printemps'. Det foregik hjemme på gulvtæppet. Hun trak gardinerne for ind til stuen og satte grammofonpladen på, og så forestillede hun sig den her gamle dame sidde på gulvet foran sig og lære hende dansetrinnene.

Marilyn har altid drømt og fantaseret. På godt og ondt, siger hun: »Mine tankeforestillinger kan nogle gange overdøve virkeligheden. Alle mine ideer kan fylde meget i mit hoved, og så er det ikke altid, jeg hører ordentligt efter.

Hvilket jeg ellers synes er det vigtigste: at være til stede og virkelig mærke mine omgivelser«.

Hun står fast på, at drømmene ikke må stjæle hendes nærvær. Men hun er også klar over, at det er lige netop drømmene, der har fået hende så langt. De har været en motor gennem hele hendes liv og karriere. Uden evnen til at drømme var det måske ikke sket, at den 14-årige pige, der fik sin musikalske åbenbaring i et mørkt rum, ville blive inviteret med op på scenen af verdensstjernen bag værket som 30-årig. Og uden fantasien var mange musikalske skatte måske aldrig blevet til.

Det krævede nemlig en rimelig god fantasi for en ung kvinde at se sig selv som et jazzikon, dengang Marilyn var ung. Hun repræsenterer en ny generation af kvinder i jazzen. Historisk set har der været få af dem, og ofte har de haft rollen som sangerinder og sjældent som de skabende. I mangel af rollemodeller lod hun sig inspirere af, at der var noget, der manglede.

At skabe plads til kvinder i jazzen har altid været en drivkraft for hende. Ud over Miles Davis har hun spillet med store navne som Wayne Shorter, Gil Evans og Jan Garbarek, men hun er altid vendt tilbage til orkestre fyldt med kvinder. I dag i hendes orkester Shamina med ti kvinder fra forskellige skandinaviske lande.

Ser man bort fra de rene kvindebands, er der et medlem, der går igen i mange af de orkestre, Marilyn har været en del af gennem tiden: Hendes mand, Klavs Hovmand. Kærlighed og musik har altid været tæt forbundet i Marilyn's liv. Mødet med Klavs var et tilfældigt musikalsk møde. De traf hinanden på Vallekilde Jazzstævne – efter hendes daværende kæreste havde anbefalet ham som et nyt, spændende bastalent. De spillede sammen og opdagede hurtigt, at deres musikalske kemi var enestående. Det viste den menneskelige kemi sig også at være. Det ledte til et forhold, som senere resulterede i en fælles familie. Og en hel masse musik.

Marilyn har kaldt det for sin bedste beslutning at få sønnen Fabian sammen med Klavs. Det var et nyt og uventet kapitel, der åbnede sig. For hun havde aldrig troet, at hun ville slå sig ned. Hun troede, at hun altid skulle være single og barnløs. Så at hun lige pludselig stod med villa, mand og barn kom bag på hende. På en måde. For fra den ene dag til den anden føltes det helt rigtigt at blive mor.

For Marilyn kan tingene hurtigt ændre sig. Intet er statisk. Fra en ung alder var det ikke drømme om en karriere, der fyldte hos hende. I stedet handlede det om at skabe og eksperimentere. Som barn var hun ikke optaget af, hvad hendes aktiviteter skulle føre til, men af at være kreativ. Hun lavede musik, skrev historier og digte, dansede og lavede koreografier.

Ligesom bevægelse og dans altid har været en del af Marilyn's musik, har bevægelsen også fyldt gennem hendes tilgang til livet, hvor hun ikke har været bange for at hive rødderne op og gå nye veje. Den tilgang kommer ikke mindst fra hendes opvækst, som hun beskriver som fri: »Min mor har aldrig opdraget mig til at blive en god kone eller have styr på husholdningen. Vi skulle bare følge vores instinkter«, har hun fortalt.

Og hun har fulgt sine instinkter lige siden. Lige så instinktivt, hun sagde ja til at være med i Miles Davis' orkester, lige så instinktivt skiftede hun retning igen. Hun kunne mærke, at der var noget andet, der trak i hende. At skabe et nyt orkester, der arbejdede kollektivt. Så hun stoppede. Hun kalder det for en svær beslutning, men alligevel var hun aldrig i tvivl om, at hendes drøm måtte vægte højest. Og her opstod et af Marilyn's store projekter: Future Song Orchestra.

Siden Marilyn trådte ud af Miles Davis' orkester, har hun i høj grad fokuseret på sine egne grupper, der udover Future Song Orchestra blandt andet tæller The Marilyn Mazur Group, Celestial Circle, Mystic Family, Spirit Cave, Special 4, Percussion Paradise – og ikke mindst Shamania.

AWARDS

- 2022 PRIZEWINNER «Deutscher Jazzpreis»
– Drums/Percussion International
- 2019 Preis der deutschen Schallplattenkritik mit
«Shamania» No. 1 Jazz Performer, Down
Beat, six times
- 2017 «DMF Live» an award given by the Danish
Musicians Union DMF
- 2017 Wilhelm Hansen Foundation's Honorary
Prize – Copenhagen, Denmark
- 2016 Member of the Royal Swedish Academy of
Music
- 2013 «Grethe Kolbe Grant» given by the Danish
conductors Association
- 2010 EuroCore-JTI Jazz Award
- 2007 «Telenor International Culture Prize»
- 2004 Edition Wilhelm Hansen Composers Award
«Django d'or – Legend of Jazz» in Paris
- 2001 Jazzpar Prize
- 1998 Lifetime Grant from the Danish State – since
1998 composer Marilyn Mazur receives a
lifetime grant from The Danish National Arts
Foundation.
- 1989 JASA Prize, Danish jazz journalists
- 1983 Ben Webster Award

Hun har opnået store personlige triumfer i sin karriere og gjort en markant forskel for kvinder i musikken, og hun er stadig optaget af at opdage og støtte nye talenter. Hun holder især øje med unge kvindelige trommeslagere. Hun håber, at stadig flere kvinder træder ind i jazzens verden, der stadig fortrinsvis består af mænd. Marilyn Mazur har i hvert fald banet vejen med sin evne til at drømme stort og sit enorme talent.

Det talent er blevet honoreret med mange priser. Hun har modtaget flere jazzpriser, herunder Ben Webster-Prisen i 1983. I perioden 1989-95 blev hun tre gange anerkendt som et fremragende percussionstalent af amerikanske musikkritikere i det velrenommerede tidsskrift Down Beat. Hun modtog den internationale anerkendte Jazzpar-pris i 2001. Og i 1990 blev hun tildelt Statens Kunstfonds livslange hæder.

Alting ændrede sig, da Miles David ringede en helt almindelig dag i 1985. Men talentet var der aldrig nogen, der havde tvivlet på. Og nu kan Marilyn Mazur også kalde sig modtager af Musikforlæggernes Ærespris 2025.